

Bűntelen bűneink

KÖNYVKRITIKA - LXVII. évfolyam, 10. szám, 2023. március 10.

► *Réz Anna: Mardos. A bűntudatról kilenc fejezetben. Európa Könyvkiadó, Budapest, 2022, 206 oldal, 4399 Ft*

Réz Anna minden tárgyalt bűntudattípust tágabb összefüggésbe helyez. Rávilágít arra, hogy lelkiismereti görcseink ugyan a személyes értékrendünkből fakadnak, ám az egyén értékrendje a társadalom erkölcsi normáihoz, szabályrendszeréhez igazodik. E „külső tekintélyt” pedig ideológiák, gazdasági lobbik, társadalmi, politikai mozgalmak bármikor befolyásolhatják, ha elég erősek érdekeiket érvényesíteni - például a médián keresztül. Így történhet meg az, hogy a legtermészetesebb dolgaink miatt (a kinézetünkért, a testi- szellemi működésünkért) is bűntudatot, szégyent érezhetünk. Mert mondjuk nem vagyunk elég hatékonyak, tettere készek, és nem hasonlítunk a divat- és kozmetikaipar modelljeihez sem. Élni merészelünk, miközben nem vagyunk tökéletesek. Megbocsáthatatlan. A környezetvédelem céljaival azonosulva (és ki nem azonosul ezekkel klímaválság idején?) szintén örökös bűntudatunk lehet. De hiába méricskéljük ökológiai lábnyomunkat, ha a hatalmon lévők nem izgatja a dolog, a vég bekövetkeztéig klímaszoronghatunk.